

STICHTING VAN DER LEEUW-LEZING

JAARVERSLAG 2010

Stichting Van der Leeuw-lezing

c/o Postbus 72

9700 AB Groningen

www.vanderleeuwlezing.nl

Bestuur

Prof. Dr. D. Draaisma, voorzitter

Mr. G.E. Boerma, provincie Groningen, secretaris

Drs. C.F. Vogelzang, penningmeester

Dhr. A. Elshout, de Volkskrant, lid

Ds. A. de Leeuw, Stichting Martinikerk Groningen, lid

Drs. A.J.M. Termeer, Rijksuniversiteit Groningen, lid

Mw. C. de Vries, de Volkskrant, lid

Drs. I. Walinga, gemeente Groningen, lid

Commissie van Advies en Aanbeveling

Drs. M.J. van den Berg, commissaris van de koningin in de provincie
Groningen

Dr. P. Rehwinkel, burgemeester van Groningen

Professor Dr. F. Zwarts, rector magnificus van de
Rijksuniversiteit Groningen

Drs. P.I. Broertjes, hoofdredacteur van de Volkskrant

Professor Dr. D.F.J. Bosscher, voorzitter van het bestuur van de
Stichting Martinikerk Groningen

Sprekers

- 1983: Barbara W. Tuchman en Bart Tromp
- 1984: Leszek Kolakowski en Jan Sperna Weiland
- 1985: Peter Gay en Hella S. Haasse
- 1986: Iris Murdoch en Joop Doorman
- 1987: Amos Oz en Joop den Uyl
- 1988: Ralf Dahrendorf en André Köbben
- 1989: Simon Schama en Ernst H. Kossmann
- 1990: György Konrád en Hans van Mierlo
- 1991: Eduardo Galeano en Aad Nuis
- 1992: Hans Magnus Enzensberger en Cees Nooteboom
- 1993: Ian Buruma en Rudy Kousbroek
- 1994: André Brink en Adriaan van Dis
- 1995: Carlos Fuentes en Rudolf van Zantwijk
- 1996: Ismail Kadare en Kees Fens
- 1997: Ben Okri, Lolle Nauta en Anil Ramdas
- 1998: Jonathan I. Israel en Nelleke Noordervliet
- 1999: Annie Proulx en Jan Donkers
- 2000: Daniel Cohn-Bendit en Stephan Sanders
- 2001: Isabel Allende en Barber van de Pol
- 2002: Ian McEwan en Douwe Draaisma
- 2003: Tom Lanoye en Marjolijn Februari
- 2004: Noreena Hertz en Luuk van Middelaar
- 2005: Amitav Ghosh en Tijs Goldschmidt
- 2006: Antjie Krog en Lieve Joris
- 2007: Seymour M. Hersh, Joris Luyendijk en Kader Abdolah
- 2008: Karen Armstrong en Abdelkader Benali
- 2009: Alain de Botton en Willem Vermeend
- 2010: Ilija Trojanow en Arnon Grunberg

1 *Inleiding*

Aan de besturen van de vijf organisaties die deelnemen aan de Stichting Van der Leeuw-lezing, aan de instellingen en ondernemingen die de stichting in 2010 subsidieerden en aan de leden van de Commissie van Advies en Aanbeveling wordt hierbij het achtentwintigste jaarverslag van de Stichting Van der Leeuw-lezing voorgelegd.

In dit verslag wordt inzicht gegeven in de voorbereiding en het verloop van de achtenentwintigste lezing, op vrijdag 5 november 2010 gehouden door de Bulgaars-Duitse auteur Ilija Trojanow en de schrijver Arnon Grunberg. Ook wordt in dit verslag kort aandacht besteed aan het beleid van de stichting in de komende jaren.

In hoofdstuk 4 wordt een financieel overzicht over 2010 gepresenteerd.

Het jaarverslag werd door het bestuur van de stichting in maart 2011 vastgesteld en voor akkoord getekend door:

Professor Dr. D. Draaisma,
voorzitter

Mr. G.E. Boerma,
secretaris

2 Bestuur en Commissie van Advies en Aanbeveling

De Stichting Van der Leeuw-lezing, genoemd naar de Groninger theoloog Professor Dr. Gerardus van der Leeuw (1890-1950), werd opgericht op 22 april 1983. De voornaamste doelstellingen van de stichting, die werden vastgelegd in de akte van oprichting, zijn:

- het wijzen op en het stimuleren van de mogelijkheden van cultureel gebruik van de Groninger Martinikerk;
- het bevorderen van het culturele leven in de stad en de provincie Groningen;
- het uitwisselen van culturele en wetenschappelijke contacten met andere delen van Nederland;
- het vestigen van de aandacht op de kwaliteiten en de mogelijkheden van Groningen als centrum van het Noorden.

Het middel om aan de verwezenlijking van deze doeleinden bij te dragen is het organiseren van de Van der Leeuw-lezing.

Bij de oprichting traden vijf instellingen tot de stichting toe: de provincie Groningen, de gemeente Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen, de Stichting Martinikerk Groningen en de Volkskrant. Deze instellingen hebben elk statutair één vertegenwoordig(st)er in het stichtingsbestuur; daarnaast kunnen mensen op persoonlijke titel deel van het bestuur uitmaken.

Het huidige stichtingsbestuur telt zeven leden. Na de achtentwintigste Van der Leeuw-lezing heeft de heer A. Elshout wegens de aanvaarding van het correspondentschap te Amerika besloten zijn zetel ter beschikking te stellen.

Het bestuur is hem veel dank verschuldigd. Tot onze vreugde was drs. C. de Vries, adjunct-hoofdredacteur van de Volkskrant, bereid hem op te volgen.

Naast het stichtingsbestuur, dat verantwoordelijk is voor de organisatie van de lezing, kent de Stichting Van der Leeuw-lezing een Commissie van Advies en Aanbeveling, die onder meer adviseert over de keuze van de uit te nodigen gastspreker. In de Commissie is elk van de instellingen die aan de stichting deelnemen met één lid vertegenwoordigd.

Dit jaar is afscheid genomen van de heer Pieter Broertjes, vertrekkend hoofdredacteur van de Volkskrant. Hij heeft zijn lidmaatschap van de Commissie een geïnspireerde invulling gegeven. Het bestuur heeft nimmer tevergeefs een beroep gedaan op zijn uitvoerige netwerk en vermogen goede ideeën om te zetten in haalbare oplossingen. We verwelkomen van harte zijn opvolger Philippe Remarque, de huidige hoofdredacteur van de Volkskrant.

3 Organisatie

De achtentwintigste Van der Leeuw-lezing werd op vrijdag 5 november 2010 uitgesproken door Ilija Trojanow. Onder de titel *Requiem for the Future* sprak Trojanow over het dubbele thema van het schrijven van een roman en de klimaatverandering. Aansluitend sprak Arnon Grunberg zijn coreferaat *De enkeling* uit.

De lezingen werden gehouden ten overstaan van een uitverkochte Martinikerk. Het aantal aanvragen was weer vele malen groter dan gehonoreerd kon worden. Net als in vorige jaren was zo'n 35% van de aanvragen uit de stad Groningen en directe omgeving afkomstig. Circa 65% kwam uit andere delen van het land of zelfs uit Duitsland en België.

In de pauze en na afloop van de lezing bereikten het bestuur diverse klachten over de verstaanbaarheid van de lezingen. Dit heeft het bestuur ertoe gebracht twee onderzoeken te laten instellen, het eerste door het bedrijf dat de geluidstechniek verzorgt, het tweede door het onafhankelijke onderzoeksbureau Peutz. Afhankelijk van de bevindingen uit deze twee onderzoeken zullen maatregelen genomen worden die een goede verstaanbaarheid moeten garanderen.

De twee lezingen werden door de Volkskrant afgedrukt in een fraai boekje dat traditiegetrouw na afloop van de lezing onder de aanwezigen werd verspreid. In deze uitgave was ook het interview opgenomen dat Peter Giesen namens de Volkskrant had afgenomen en op 25 september 2010 in Het Vervolg was verschenen. Arie Elshout, adjunct-hoofdredacteur van de krant en lid van het bestuur, tekende voor samenstelling en eindredactie. Na beëindiging van het programma bood de Rijksuniversiteit Groningen de gasten een dinerbuffet aan in de Engelse Zaal van het Academieggebouw.

De organisatie van het programma en de voorbereiding van het protocol in de kerk werden weer uitstekend verzorgd door mevrouw Jitty Jaarsma van het gelijknamige congresbureau te Eelde.

Vermelding verdient voorts de bijzondere inzet van het Studium Generale ten behoeve van de publiciteit en communicatie omtrent de lezing.

4 Financiën

In financieel opzicht is 2010 voor de Stichting van der Leeuwlezing positief verlopen.

Bijzonder dit jaar was de eenmalige terugstorting van 2000,- aan de partijen, die de Stichting hebben opgericht. Dit is gebeurd conform het voorstel, dat hiervoor in het vorige jaarverslag is gedaan. Doel hiervan is de reserve van de Stichting niet onnodig hoog te laten oplopen.

Inkomsten

In 2010 bedroegen de inkomsten 35.551,-

Dit jaar had de Stichting door hulp van de KLM en de uitgever van de heer Trojanow geen reiskosten voor de sprekers. Anders waren de kosten duidelijk hoger geweest.

In 2010 hebben zich 59 donateurs voor de lezing aangemeld. Het aantal bleef daarmee op een hoog niveau zonder het aantal van 2009 (64) te overtreffen.

Uitgaven

De uitgaven beliepen 36.570,- De reserve is daarmee in 2010 met

het beperkte bedrag van 1000,- terug gelopen.

De bijdrage van de Emmaplein foundation liep in 2010 voor het laatste jaar van een driejarige periode. Het bestuur heeft bij de Emmaplein foundation een verzoek ingediend om de bijdrage te continueren. In het begin van 2011 zal hierover een besluit worden genomen.

De inkomsten en uitgaven over 2010 laten het volgende beeld zien (bedragen in euro's)

Inkomsten

– Gemeente Groningen	
6.050,-	
– Provincie Groningen	
6.000,-	
– Rijksuniversiteit Groningen	
6.000,-	
– De Volkskrant	
6.000,-	
– Emmaplein Foundation	4.500,-
– Selexyz (2009+2010)	5.000,-
– Donateurs	1.942,-
– Rente	59,-
Totaal inkomsten	35.551,-

Uitgaven

– Kosten sprekers (honoraria, reis, hotel)	8.047,-
– Kosten kerk	8.765,-
– Publiciteit	3.322,-
– Organisatiekosten (organisatiebureau, drukkosten)	5.966,-
– Overige kosten (bank, verzekering, KvK etc.)	581,-
– Terugstortingen	8.000,-
– Bestuurskosten	1.889,-
Totaal uitgaven	36.570,-

De resultatenrekening is namens het bestuur gecontroleerd en akkoord bevonden door een kascommissie, ingesteld in januari 2011. In deze commissie hadden Ds. A. de Leeuw en de heer drs. A.J.M. Termeer zitting.

Overeenkomstig de statuten werd de penningmeester, drs. C.F.Vogelzang gedechargeerd.

5 *Beleid*

Voor 2011 en volgende jaren kunnen de belangrijkste uitgangspunten van het beleid van het stichtingsbestuur als volgt worden verwoord:

a. *Uitnodigingen*

Het bestuur van de stichting streeft ernaar de gastspreker ongeveer een jaar voor de lezing uit te nodigen. Dit uitgangspunt kan op gespannen voet staan met de wens een zo actueel mogelijk thema te belichten, maar om redenen van organisatorische aard wordt deze gedragslijn voortgezet.

Het bestuur benadrukt nog eens zijn standpunt dat, indien maar enigszins mogelijk, een persoonlijk contact met de gastspreker voorafgaand aan de lezing van wezenlijk belang is. In voorkomende gevallen zal dan ook een afvaardiging van het bestuur dan wel een vertegenwoordig(st)er van de Volkskrant tijdig een bezoek aan de gast brengen om de formule en het programma van een Van der Leeuw-lezing toe te lichten.

Van jaar tot jaar zal worden bezien van welke instrumenten gebruik moet worden gemaakt om, ter versterking van de inhoud van de lezing, de *performance* zo goed mogelijk te laten zijn. Daarbij valt ook te denken aan het uitdelen van de tekst van de lezing of een samenvatting daarvan onder de aanwezigen (met het nadeel van de negatieve effecten van bladeren en "meelezen") of het laten "meelopen" van een vertaling van de tekst op beeldschermen. Het bestuur wil deze mogelijkheid echter alleen gebruiken als de lezing in een andere taal dan Engels, Duits of Nederlands wordt uitgesproken. Behalve dat een vertaling op beeldschermen een duur

instrument is, heeft het ook het nadeel dat de spreker nauwelijks kan improviseren.

Zo mogelijk krijgt de buitenlandse gastspreker een samenvatting of vertaling van de inleiding van de co-referent.

Nadrukkelijk houdt het bestuur vast aan het criterium dat de tekst van de lezing niet eerder is gepubliceerd, noch in Nederland noch in het buitenland. De inhoudelijke betekenis van het onderwerp dat de gastspreker aansnijdt kan voor het bestuur echter aanleiding zijn om een uitzondering te maken.

b. *Aanwezig*

Kaarten konden worden aangevraagd bij de Volkskrant of afgehaald bij de RUG-winkel in de Oude Kijk in 't Jatstraat. In toenemende mate werden kaarten besteld per e-mail via de website van de Stichting Van der Leeuw-lezing. De hoeveelheid aanvragen voor kaarten is doorgaans groter dan het aantal beschikbare plaatsen. Het bestuur spant zich elk jaar opnieuw in om door een optimaal gebruik van de ruimte zoveel mogelijk belangstellenden in de gelegenheid te stellen de lezing bij te wonen.

In beginsel zal de lezing niet in de herfstvakantie plaatsvinden. Het tijdstip van aanvang van de lezing wordt op 16.30 uur gehandhaafd.

Verder blijft het bestuur streven naar een meerdaags bezoek van de gastspreker aan Groningen, niet alleen omdat dit uit publicitaire overwegingen te verkiezen valt maar ook omdat er aldus meer ruimte is voor culturele en sociale evenementen in het verlengde van de lezing.

c. Subsidiënten

Het bestuur gaat ervan uit dat de provincie Groningen, de gemeente Groningen, de Rijksuniversiteit Groningen, de Stichting Martinikerk Groningen en de Volkskrant hun financiële steun aan de stichting Van der Leeuw-lezing ook in 2011 voortzetten. Met boekhandel Selexyz-Scholten zijn afspraken gemaakt over het voortzetten van de samenwerking in 2011. Het bestuur hoopt ook de relatie met de KLM te bestendigen. De stichting Emmaplein Foundation heeft toegezegd de Van der Leeuw-lezing van 2009 tot en met 2011 te ondersteunen door middel van een financiële bijdrage voor de geluidsinstallatie tijdens de lezing. Aanvullende inkomsten mogen in 2011 opnieuw uit donaties tegemoet worden gezien.

De samenwerking met het Studium Generale bij de publiciteit rondom de lezing en het beheer van de website, die al sinds 2005 voortreffelijk is verlopen, wordt voortgezet.

Het is een mooie traditie dat het diner na afloop van de lezing door een van de deelnemende instellingen wordt aangeboden. De laatste jaren waren dat de gemeente Groningen (2007), de Volkskrant (2008), de provincie Groningen (2009) en de Rijksuniversiteit Groningen (2010). De gemeente Groningen zal het diner na afloop van de negenentwintigste Van der Leeuw-lezing aanbieden.

d. *Publicatie*

De beslissing om de tekst van de Van der Leeuw-lezing (gedeeltelijk) te publiceren in de Volkskrant op de dag na de lezing is aan de hoofdredactie van de Volkskrant. Hoofdredactie en bestuur zijn met elkaar van mening dat het in beginsel tot zo'n publicatie komt, tenzij naar het oordeel van de hoofdredactie overwegingen van praktische aard dit belemmeren. Mocht deze situatie zich onverhoopt voordoen, dan zal in elk geval niet alleen een foto maar ook een uitgebreid redactioneel verslag van de inhoud en het verloop van de lezing in de Volkskrant worden gepubliceerd. Bovendien zal een verwijzing worden opgenomen naar de manier waarop de brochure kan worden verkregen.

Dit beleid in aanmerking genomen, mag naar het oordeel van het bestuur worden geconcludeerd dat er alle reden is op de ingeslagen weg voort te gaan, met behulp van het in de afgelopen jaren ontwikkelde scenario.